

INVITACIÓ A COL·LABORAR EN PROJECTE DE RECERCA

**ANÀLISI DE LA VIABILITAT I L'EFECTIVITAT D'UN PROGRAMA DE REALITAT VIRTUAL PER AL
TRACTAMENT DE LA POR A LA FOSCOR EN NENS.**

índex

PRESENTACIÓ	2
PROJECTE.....	2
FONAMENTS.....	2
OBJECTIUS	2
ENTITATS.....	2
INVESTIGADORS RESPONSABLES	3
EQUIP DE TREBALL	3
PARTICIPANTS	3
PROVES D'AVUACIÓ	3
PROCEDIMENT.....	3
BENEFICIS, CONDICIONS DE PARTICIPACIÓ I CONFIDENCIALITAT.....	4
CONTACTE.....	4

PRESENTACIÓ

La Unitat d'Assessorament Psicològic Infantil (UAPI) del Servei Universitari d'Atenció Psicològica de la UIB (SUAP-UIB) centra la seva tasca d'investigació en activitats relacionades amb la prevenció, el tractament i el maneig de les alteracions comportamentals en la infància amb la idea de preservar i fomentar el benestar físic, psicològic i social de l'infant

Per la seva banda, PSIOUS és una companyia tecnològica espanyola i nord-americana que proveeix solucions per al camp de la salut mental i el principal producte és la Psious Tool Suite, una plataforma de realitat virtual (RV) destinada fonamentalment al tractament de les fòbies i les pors a través de procediments d'exposició simulats. Un dels últims productes desenvolupats és el programa de tractament de la por a la foscor per a nens (d'ara en endavant "Programa RV")

La unitat UAPI del SUAP-UIB i PSIOUS s'han unit per dur a terme un projecte d'investigació l'objectiu és a valorar l'eficàcia i la viabilitat del Programa RV.

PROJECTE.

Anàlisi de la viabilitat i l'efectivitat d'un programa de realitat virtual per al tractament de la por a la foscor en nens.

FONAMENTS

La por a la foscor és una de les pors evolutius més estables i freqüents en els nens que, en determinats casos, acaba convertint-se en una fòbia específica situacional. La fòbia la foscor, o més concretament la por a dormir sol i a les fosques, està entre les deu pors més comunes entre els 7 i els 13 anys.

Els factors d'adquisició i manteniment d'aquesta fòbia són múltiples i variats, podent ser deguda tant a associacions naturals entre llum i seguretat com a influències ambientals de tot tipus, des d'algun esdeveniment traumàtic, fins a la influència de pel·lícules i històries de terror (a més de la presència d'un temperament ansiós de base). D'altra banda, és freqüent que el nen "aconsegueixi" un cert avantatge en el manteniment d'aquestes pors, ja que li suposen un mitjà per aconseguir major atenció i proximitat dels pares en moments on això es "perd" (l'hora d'anar a dormir, la foscor, etc.).

La por a la foscor s'ha tractat amb relatiu èxit a través de les anomenades "tècniques d'exposició" incloses en programes multicomponents com el de les "escenificacions emotives", desenvolupat per Javier Méndez i col·laboradors en la Universitat de Múrcia. El problema d'aquests programes és que exigeixen força temps i esforç, tant en la formació dels pares com sovint en el desplaçament del terapeuta al domicili del nen. A més, determinats condicionants de la por com la presència de tempestes o la graduació del nivell de foscor no estan sempre disponibles en una exposició en viu. La solució la pretenen oferir els programes de Realitat Virtual que, tot i basat en simulació, persegueixen aconseguir un nivell de realisme i implicació del nen que permeti una solució més ràpida i eficient al problema.

OBJECTIUS

El principal objectiu del present treball és analitzar l'eficàcia i la viabilitat del Programa RV per al tractament de por a la foscor en una mostra de nens que presentin aquest problema, realitzant un exhaustiu control de les variables que poden intervenir o moderar l'èxit de la intervenció.

ENTITATS

El present projecte es durà a terme a través d'un acord de cessió temporal de la tecnologia del Programa RV per part de l'empresa PSIOUS a la UIB, i un projecte de recerca desenvolupat pel personal del SUAP-UIB.

INVESTIGADORS RESPONSABLES

Mateu Servera (SUAP-UIB i professor titular de la UIB) i Joan Miquel Gelabert (SUAP-UIB, professor associat de la UIB i director científic de PSIOUS).

EQUIP DE TREBALL

Personal de l'SUAP-UIB: Cristina Trías, Belén Sáez, Alejandro de la Torre i Aina Fiol. A més estudiants del Màster de Psicologia General Sanitària de la UIB i alumnes d'últim curs del grau en Psicologia de la UIB.

PARTICIPANTS

Els participants en l'estudi seran nens entre 8 i 12 anys amb diagnòstic de fòbia específica a la foscor segons criteris diagnòstics del DSM-5 o, si no, que presentin una por a la foscor que els pares considerin que resulta bastant interferent amb la seva vida familiar i social:

- No presentar cap d'aquests trastorns del neurodesenvolupament: discapacitat intel·lectual, trastorn de la comunicació, trastorn de l'espectre autista, trastorn motor i trastorn de Tourette.
- No presentar trastorn bipolar, depressió major o obsessió compulsiva.
- No presentar trastorns dins l'espectre psicòtic.
- No presentar antecedents o diagnòstic de trastorn epilèptic.
- No presentar qualsevol altra condició mèdica o psicològica que desaconselli l'ús de dispositius de RV.

PROVES D'AVALUACIÓ

A cada nen seleccionat se li aplicarà un ampli protocol d'avaluació en el qual els pares hauran d'emplenar diversos qüestionaris, informes i registres d'observació. Els terapeutes també aplicaran diversos instruments d'avaluació a l'infant per tal de conèixer clarament les seves característiques personals i comportamentals a més de la seva "nivell de por" a la foscor. Després de la intervenció un protocol d'avaluació més reduït servirà per avaluar l'eficàcia post-tractament. Aquest protocol tornarà a aplicar-se tres mesos després per fer un seguiment del nen.

PROCEDIMENT

Es duran a terme sessions d'entrenament aproximat d'una hora (no hi ha un temps exacte ja que és el terapeuta qui determina el moment en què finalitza cada sessió, segons la resposta del nen). Les sessions seran diàries, en la mesura del possible, de manera que l'entrenament duri aproximadament dues setmanes (si bé poden allargar-se dues o tres setmanes més en funció de la resposta del nen). Totes les sessions es duran a terme a les dependències del SUAP al campus UIB, a les tardes en les hores convingudes amb els pares. A més els pares rebran instruccions de com actuar a casa i de com dur a terme jocs i situacions que ajudin a reforçar l'entrenament.

Des del punt de vista del nen la intervenció es planteja com "un joc" per al qual serà necessari utilitzar unes ulleres especials, dins de les quals s'acobla un telèfon mòbil. L'objectiu del joc és anar acumulant punts a través d'anar explorant diferents dependències d'una casa (sala d'estar, menjador, passadís-bany, passadís-golfes i habitació) amb diferents nivells de lluminositat (de 100% de llum a 0% - foscor-) i en dues condicions ambientals (nit plàcida o nit més o menys tempestuosa). Dins del joc el nen tindrà un "amic": Psicobot, una mena de robot flotant que li donarà totes les instruccions, que l'animarà i al qual podrà acudir cada vegada que senti por. Les sessions de joc estaran jerarquitzades de manera que sempre s'anirà de situacions de més fàcils ("menys por") a més difícils. Psicobot i el terapeuta aniran donant gradualment missions al nen i ell haurà d'anar movent-se per la casa, en diferents condicions, per aconseguir-les. L'objectiu és que vagi superant cada situació ("venent la seva por"), incrementat punts, autoestima i confiança. Evidentment les situacions s'aniran entrenant fins que el nen controlï la seva por.

Durant les sessions el nen pot experimentar "por" (de fet és millor que ho experimenti de manera intensa al principi). No obstant això, en tot moment podrà sortir de la situació de la casa en què es troba, podrà rebre el

suport del seu amic virtual, del propi terapeuta i podrà descansar de les ulleres. El procediment nuclear del tractament és el "contracondicionament", és a dir, que l'emoció i el plaer que li produeixi el jugar a la UIB i a casa (i la motivació pels punts, pel reforç social, per anar superant missions, etc.) arribi un moment que el facin capaç d'inhibir la seva por. Normalment arribats a aquest punt els nens experimenten un augment molt considerable de la seva autoestima i de les seves expectatives d'afrontament, la qual cosa és la base per a la superació del problema.

BENEFICIS, CONDICIONS DE PARTICIPACIÓ I CONFIDENCIALITAT

El principal benefici de col·laborar amb aquest projecte és ajudar a estudiar la validesa i la viabilitat d'un programa de realitat virtual per al tractament de la por a la foscor en nens. No es tracta de demostrar l'eficàcia de cap tècnica nova, ja que ja fa temps que coneixem que les tècniques d'exposició, especialment incloses en programes multicomponents com "les escenificacions emotives", presenten nivells d'eficàcia relativament elevats. No obstant això el nou programa pot ser més ràpid, eficient (de menor cost) i de molta més facilitat d'aplicació.

D'altra banda, evidentment hi ha un benefici directe per al seu fill/a en el cas que, com esperem, el programa realment produeixi millores significatives, de manera que solucionarà o millorarà els problemes de dormir sol i de por a la foscor que presenta.

Per participar en aquest estudi simplement haurà de signar un consentiment informat que li lliurarem un cop hàgim solucionat tots els seus dubtes.

D'altra banda, vostès també han de saber que en tot moment es mantindrà la confidencialitat de les seves dades (i les del seu fill/a), sempre respectant la llei de protecció de dades vigent a Espanya. Segons la Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, el consentiment per al tractament de dades personals i per a la seva cessió és revocable. Per tant, vostès podran exercir el seu dret d'accés, rectificació i cancel·lació dirigint-se als investigadors responsables. Els resultats de l'estudi poden ser publicats, però el nom del seu fill/a mai serà revelat ni podrà ser reconegut per cap mitjà. Tot el personal de l'equip d'investigació que tingui accés a les dades del seu fill/a haurà de signar un document que l'obligarà legalment a respectar la confidencialitat.

D'altra banda, evidentment vostè podrà sol·licitar la retirada del seu fill/a en qualsevol fase de l'estudi, sense necessitat de cap justificació, simplement informant als responsables.

CONTACTE

Vostè pot demanar més informació sobre el projecte a: Mateu Servera. Campus UIB, 07122 Palma (Illes Balears). Tf: 971 172761. email: mservera@gmail.com